

CAPUT IV.

SCRIPTORES ECCLESIASTICI SÆCULI DUODECIMI.

Ducentos quadraginta circiter enumerat sæculum, in quo versamur, scriptores. Digni sunt, quorum recolatur memoria, saltem 23, tribus additis lectissimis fœminis, quamvis nec cæteri flocci habendi sint ac spernendi.

Horum itaque primus est *Leo Marsicanus*, a patria Lucaniæ urbe ita appellatus, monachus cassinensis, et S. R. E. cardinalis, qui monasterii sui Chronicon edidit, obiitque post annum 1115. Secernendus est autem ab alio *Leone* Cassinensi, item monacho et cardinali, a quo editum fuit Epistolarum PP. RR. Regestum. Sequitur *Sigebertus*, monachus gemblacensis¹, præclari in Belgio, seu finibus Brabantiae cœnobii, scriptor Chronici ab an. 381 ad an. 1112, libri de scriptoribus ecclesiasticis, et alterius de gestis abbatum gemblacensium. E vivis sublatus est anno 1113. Tertium locum damus *Ruberto*, abbati tuitiensi, ad ulteriorem Rheni ripam, et e regione Coloniae Agrippinae; quem conscriptis in utrumque Testamentum commentariis plurimis de divinis officiis, dialogis asceticis, aliisque libris multiplicis argumenti, rapuit inexorabile fatum an. 1135.

Quarto laudandus mihi foret, si facundia ac tempus adesset, *S. Bernardus*, ortus anno 1091 in Gallia celtica, seu Burgundia, non procul a Divione, amplexus cum adolescentibus aliis supra 30 institutum cisterciense, Innocentii II, ad cujus obedientiam anno 1135 perduxit S. Gulielmum, ducem Aquitaniae, contra Anacletum, invicte partes tutatus, Petri Abælardi, Gilberti Por-

albigensium, de quibus proximo sæculo XIII, et paulo supra in *valdensibus*.

¹ Sigebertus, Henrico IV adversus romanos pontifices S. Gregorium VII, et Paschalem II, dicitur adhæsisse. Scripsit et chronicum Otho Frisingensis, cujus urbis pars amplior igne conflagravit, octavo post obitum chronographi mense, anno 1159. Honorius itidem augustodunensis chronicum usque ad annum 1159 perduxit, ejusque hoc eodem capite ecclesiastica scripta recensemus.

retani, petrobruisianorum et apostolicorum strenuus impugnator; sermonum, epistolarum, variorum tractatum, moralium institutionum, hymnorum quoque, odorumque, quibus universam ferme sacram eruditionem complectitur, auctor egregius, atque a styli fluiditate et dulcedine dictus *Mellifluus*. Migravit ad superos anno 1153, post erecta ordinis sui monasteria 160.

Occurrunt modo duo Græci *Euthymius Zigabenus*, monachus C. P., et *Nicetas Byzantinus*, quorum unus edidit commentaria in sacros libros et panopliam adversus hæreses; alter tractatum apologeticum pro synodo chalcedonensi. Floruit autem uterque circa annum 1120. Qua ætate græce item annales, epistolas, variosque tractatus conscripsit *Michael Glycas*, natione Siculus.

Tres ordine servato sequuntur inter Latinos percelebres, *Hugo de S. Victore*, *Honorius Augustodunensis* et *Petrus Mauricius*, cognomento *Venerabilis*. Atque *Hugo*, quem alii dixere Saxonem, alii Belgam et Ipreensem, canonicus ord. S. P. Augustini, et ipsius *Augustini lingua* vocatus, adnotationibus in sacros libros, sententiarum summa, institutionibus religiosæ vitæ, librisque compluribus theologicis, et philosophicis, et liturgicis præclarissimus, obiit florida adhuc ætate, anno 1140. *Honorius*, dictus Solitarius, eodem tempore floruit, scripsitque *Gemmam animæ*, de officio et cæremoniis missæ, de luminaribus ecclesiæ, id est, scriptoribus virisque illustribus, de romanis pontificibus, synopsis mundi, ac de prædestinatione et libero arbitrio; et *Petrus*, *Venerabilis* appellatus ob morum honestatem, abbas cluniacensis, contra Judæorum pervicaciam, adversus sarracenos, hæreticosque, et in statutis cluniacensibus, in rhythmis, hymnisque studium impendit, e vita excedens an. 1156.

Singulari commemoratione recolendus est *S. Norbertus*, præmonstratensium parens et archiepiscopus magdeburgensis, quem diximus oppugnasse Antuerpiæ hæresiarcham impurissimum Tanchelinum, quod contigit circa an. 1126, quamvis unum tantum sermonem Norberti exhortatorium ad fratres exhibeat nobis vicesimum primum *Bibliothecæ Patrum* volumen.

Recensendi nunc *Gratianus*, *Petrus Lombardus*, *Joannes Sarisburiensis* et *Hugo Etherianus*: primus patria Clusinas, sed monachus cœnobii S. Felicis Bononiæ, scripsit collectionem canonum, sive *Decretum*, in partes tres distributum. Complectitur pars una dist. 101, altera causas 36, quarum singulæ varias continent quæstiones, et pars tertia agit de consecratione distinctionibus v. Approbavit Gratiani Decretum anno 1151 Eugenius III, atque jussit ut publice in academiis legeretur. *Petrus Lombardus*, patria Novariensis et parisiensis archiepiscopus, a quatuor sententiarum libris, in quos tot commentaria ediderunt doctores scholastici, vulgo appellatus *Magister Sententiarum*, scripsit quoque glossas Psalmorum et Epistolarum, ut inquit illius epitaphium. Emortualis ei annus 1164¹. *Joannes Sarisberia* in Anglia ortus, de nugis philosophorum, de omni re philologica, de Epistolis S. Pauli, de rebus gestis SS. Thomæ et Anselmi Cantuariensium, ac supra 200 epistolas scripsit erudite, eleganterque; addidit venustum poema inscriptum *Eutheticon*; obiitque mortem anno 1182. *Hugo* autem *Etherianus* Etruscus, habente sæculo Constantinopoli, ubi plurima Manuelis imp. gratia fruebatur, ad Alexandrum III scripsit contra errores Græcorum et pertractavit quoque erudite de regressu animarum.

S. Thomas, nuperrime laudatus et coronatus martyrio anno 1170, scripsit epistolarum libros VI, quas edi curavit noster Christianus Lupus. Secernendus est autem a *Thoma Anglo*, qui conscripsit Historiam cœnobii elvensis, vita functus circa annum 1195.

¹ Addendus *Petrus Comestor* Tracensis, auctor Historiæ scholasticæ, canonicus reg. S. Victoris Paris. Obiisse, aliique scribunt, an. 1160, sed revera obiit an. 1198. Legitur ejus epitaphium quod sequitur:

Petrus eram, quem petra tegit, dictusque Comestor,
Nunc comedar vermis; docui, nunc cesso docere.

Quod sumus, iste fuit; posthac erimus quod hic est.

Item addendus *Hildebertus*, creatus archiepiscopus turonensis ab Honorio II; *Arnulphus*, archidiaconus sagiensis, qui scripsit de schismate orto post decessum ejusdem Honorii; *Anselmus*, episcopus havelbergensis, qui pertractavit de Latinorum Græcorumque controversiis, sedente Eugenio III, etc.

Laudandi nunc *Richardus a S. Victore* et Petri duo, *Blesensis* et *Cellensis*. *Richardus Scotus*, canonicus regularis, permulta scripsit ascetica, theologica et exegetica¹, obiitque Parisiis anno 1173. *Petrus Blesensis* Anglus, soluta oratione de sacramento pœnitentiæ et metro de Eucharistia, aliaque docte, solerterque conscripsit, extinctus circa an. 1200. Ac *Petrus Cellensis*, ex monacho carnotensis episcopus, epistolis ac sermonibus, aliisque spectantibus ad disciplinam claustralem conscriptis, naturæ concessit anno 1187.

Complent præfixum XXIII numerum duo Latini, quos superiori memoravimus capite, *Petrus Abælardus* et *Gilbertus Porretanus*, ac duo Græci, *Constantinus Manasses* et *Theodorus Balsamon*. *Constantinus* historias in compendium redegit, a mundi initio usque ad annum 1181, unde illius colligitur ætas. *Theodorus* vero C. P., collectis ecclesiasticis constitutionibus, editisque commentariis in Canones apostolicos et in Nomocanonem Photii, ad annum usque 1203, quo Latini occuparunt Constantinopolim, vitam protraxit². Expletum tamen numerum amplificarent, si agendum foret de singulis, bene multi, *Gilbertus* Normanus, *Theodorus* Syrus, *Theodoricus*, episcopus leodiensis, *Berengosus* abbas, *Laurentius* Veronensis, *Guido* Carthusianus, *Eadmerus*, sive *Edmundus*, monachus anglus, *Simeon*, itidem Anglus, *Willelmus*, monachus malmesburiensis, *Gullielmus* Clarævallensis, *Philippus* Eleemosynarius, abbas Bonæ Spei in Hannonia, *Constantinus* Hermenopolus, *Arnulphus* Carnotensis, abbas Bonævallis, *Eustachius* Thessalonicensis, *Andronicus* Comnenus Byzantinus, *Joannes Zonaras*, *Radul-*

¹ *Exegetica* dicimus scripta, quibus divini libri explanantur, a Græco vocabulo ἐξηγήματα, quod idem significat ac *interpretor*, *expono*.

² *Theodorus Balsamon* confundendus non est cum *Antiocho Balsamone*. Is enim composuit πρόχειρον νόμων, *Promptuarium legum*, vixitque, ut fertur, superiori sæculo XI, circa eadem tempora, quibus floruit Michael Psellus, de quo in adnotat. ad caput iv, ejusdem sæculi undecimi. At *Theodorus Balsamon*, vir proculdubio doctissimus, claruit imperante *Isacio*, de quo infra capite v. Ex præposito ecclesiæ B. Virginis ad *Blachernas* extra mœnia C. P., electus est patriarcha antiochenus. Hujus doctrinam commendans nullatenus ea adprobo nec laudo, quæ scripsit adversus Latinos et contra romanam Ecclesiam.

phus, decanus londinensis, *Balduinus*, pariter Anglus, *Stephanus* Aurelianensis, etc.

Postremo tres mihi laudandæ sunt fœminæ. Harum prima est *Anna Comnena*, filia Alexii Comneni, imp., et Irenis, quæ circa annum 1148 elegantissime scripsit libros XV historiarum ab anno 1069 usque ad annum 1118. Altera *S. Hildegardes*, abbatissa monasterii S. Ruperti ad Bingiam prope Rhenum, cujus Revelationum libros VIII approbarunt Eugenius III, aliique pontifices. Ad cœlestem Sponsum migravit anno 1180. Tertia est *S. Elisabeth*, abbatissa sconhaugensis in diœcesi trevirensi, quæ obiit anno ætatis suæ 36, Christi 1165, conscriptis permultis epistolis, librisque tribus Revelationum.

CAPUT V.

IMPERATORUM, SANCTORUMQUE CATOLOGUS.

Henricus V, Henrici ¹ et Berthæ filius, assumpto contra parentem imperio anno 1105, post illius obitum, qui contigit anno proximo, imperavit annis 19, et e vivis excessit anno 1125, nulla prole ex Mathilde conjuge, præter filiam Christianam nomine, suscepta. Anno 1111 Romam profectus, vi et armis a Paschali II investituras extorsit, et in Germaniam rediens, Patri justa persolvit. Revocatis deinde in synodo lateranensi privilegiis, et violenter concessis, Romam reversus est iratus et furens, et Gelasius II, a quo percussus est anathemate, subrogavit Mauritium Burdinum, hoc est, Gregorium VIII, pseudopontificem. Ab isto rursus, quod acceperat a Paschali, recepit imperiale diadema. Reconciliatus est tamen anno 1122 apostolicæ Sedi.

Successit Henrico anno 1125 *Lotharius II*, dux Saxonum, quem anno 1133 coronavit Innocentius II; Rogerium, Siciliae regem, eidem Innocentio adversantem, et antipapæ Anacleto

¹ In quibusdam diplomatibus appellatur Henricus IV, a pluribus historicis V inter reges Germaniæ et IV inter imperatores. Vide præc. sæc., cap. v.

adhærentem, semel iterumque devicit; sed vitare non potuit mortis arma, quibus prope Tridentum vili in tugurio, dum repeteret Germaniam, anno 1137 coactus est cedere, die 3 decembris ¹.

Electus deinde est *Conradus III*, nepos Henrici V ex sorore. Repressit rebelles, Henricum, Saxoniae et Bavariae ducem, et hujus filium Guelphum. Filium habuit Henricum ex Geltrude susceptum, ante parentes extinctum. Is contra Guelphum pro genitore pugnavit; et exorti tum fuere *Guelphi* et *Gibellini*, factio armigera et diuturna. Et Guelphi quidem, a memorato Henrici filio, Gibellini ab urbe *Geblinga* ², ubi Henricus, Conradi filius, fuerat ablactatus, nomen traxere. Conradus, e Palæstina reversus, Bambergæ in Franconia, obiit anno 1152, die februarii 15, et in monumento S. Henrici I recondi meruit.

Fredericus Ænobardus ³, Conradi nepos, electus est eodem anno 1152, die 4 martii, coronatus primum ab Arnaldo, coloniensi archiepiscopo, Aquisgrani, deinde ab Adriano IV, R. P. Verum huic offensus propter privilegia concessa Gullielmo, Siciliae regi, pertinaciter adhæsit schismati, quod per annos 18 turbavit Ecclesiam. Recole dicta cap. 1, numer. 170. Anno demum 1177, inter imperium ac sacerdotium Venetiis inita est

¹ Obiisse quidam aiunt die 4 decembris, alii die 6, sed liquet dies emortualis ex ejus epitaphio, in quo legitur in monasterio prope Brucsuicum, quo illius cadaver Henricus, cognomento *Superbus*, transtulit; legitur, inquam:

Exiit membris, heu, trina luce decembris.

Tugurium, ubi decessit, in valle tridentina situm erat, inter Cœnum et Lyeum fluvios.

² Ita historici quidam. Conradus autem in Chronico laurishamensi, cognominatur *de Weibelingen*. Hinc puto Gibellinos nomen duxisse suum.

³ Fredericus I a rufa barba Ænobardus, Italis *Barbarossa* vocatus. Ita quoque appellabatur Cn. Domitius a barba æni, seu aheni coloris. Hujus emblema desumptum ex Thucydide: *Qui nescit dissimulare, nescit imperare*; ait enim Thucydides: *κατὰ δουλείαν τοῦς δοκοῦντας ἀρχεῖν*. Flumen, cujus frigore interiit, ab aliis dicitur *Serra*. Idem esse fertur cum *Cidno*, in quo post æstum Alexander Magnus, se lavans vix periculum mortis vitavit. In urbe Tyro cadaver Frederici sepultum. Tyrum post duodecim obsidionis annos expugnavit, delevitque Nabuchodonosor. Postea flammis Alexander consumpsit, alio tamen situ post expugnationem regis Assyriorum ædificatam. Vide cap. xxvi Ezechielis.

concordia ; ac Fredericus ad sacram expeditionem contra Saladinum profectus, anno 1190 in amne, cui *Ferri* nomen in Cilicia sive Caramania, die 10 junii nimium fugiens calorem, mortifero extinctus est frigore.

Eodem anno 1190 imperium auspicatus est *Henricus VI*, Frederici et Beatricis filius. Coronatus est anno proximo a Calisto III. Is devicta Sicilia, aut veneno, aut vi frigoris attracti inter venandum, apud gelidissimum fontem cubando, periit Messanæ, anno 1197, die 28 septembris, invisus magnopere Siculis.

Ab hoc tempore usque ad annum 1208, incertus fuit Occidentis imperator ; in duas enim partes divisi Germaniæ proceres, alii elegerunt *Philippum*, ejusdem Henrici fratrem, alii vero *Othonem*, filium ducis Saxonie. At prædicto anno 1208 Philippus Bambergæ ab Othone Palatino de Witelspach pugione per insidias confossus est ; atque ex eo tempore solus imperavit *Otho*, qui est hujus nominis IV.

In Oriente *Alexius Comnenus* imperium administravit usque ad an. 1118. Deinde usque ad annum 1143 Alexis filius, *Joannes Comnenus*. Tum ad annum 1180 *Manuel*, Joannis filius. Postmodum *Alexius* a Manuele genitus, puer annorum duodecim, ab Andronico illius tutore anno 1183 crudelissime trucidatus. Post Alexium imperium biennio tenuit ipse parricida *Andronicus*, anno 1185 a furente plebe affectus ignominia, excruciatu et cæsus. Salutatus tunc imperator *Isaacius Angelus*, decimo post anno, nempe 1195 a proprio fratre Alexio Angelo excæcatus et coniectus in carcerem. *Alexius Angelus* anno 1203 a nepote suo Alexio Juniore, filio Isaaci Angeli, depositus est et e throno dejectus.

Præter S. Bernardum abbatem clarævallensem ac Doctorem mellifluum, alii ejusdem nominis sanctitate conspicui claruerunt, maxime S. *Bernardus* Florentinus, ex nobili Ubertorum gente, septimus monachorum Vallisumbrosæ generalis, primus abbas cœnobii S. Salvii prope Florentiam, S. R. E. cardinalis et parmensis episcopus ; et *Bernardus* Tironensis in Gallia celtica abbas, regibus atque optimatibus acceptissimus, et

magnæ sanctitatis fama in Aquitania, in Burgundia et in Anglia. In sanctorum autem episcoporum cœtu connumerantur *Anselmus* Cantuariensis, *Gothofridus* Ambianensis, *Otho* Bambergensis, apostolus Pomeraniæ, *Anthelmus* Belicensis in Sabaudia, *Bruno* Signinus in Latio, *Albertus* Leodicensis, *Hugo* Lindunensis in Anglia, *Beno* Misnensis in Saxonia, *Petrus* institutor congregationis cellensis, episcopus Palæocastri, *Bertradus* episcopus Convenarum in Vasconia, *Laurentius* archiepiscopus dublinensis, *Petrus* Tarantasiæ in Sabaudia, seu Fori-Claudii, et *Galdinus* Mediolanensis.

E monasticæ vero et eremiticæ vitæ asperitate ad cœlestia gaudia transierunt *Stephanus* Grandemontensis, familiæ parens, *Malachias* monachus et primas Hiberniæ, *Famianus* Cisterciensis, *Gullielmus IX* dux Aquitaniæ, eremi cultor rigidissimus, *Gullielmus* alter institutor Gullielmitarum¹, *Hugo* Cluniacensis, *Gerardus* frater S. Bernardi, *Gilbertus* et *Godricus* natione Angli, aliique complures. Nec prætermittendi sunt viri principes virtute magis, quam sanguinis claritudine celebrandi, *Henricus* nempe rex Sueciæ, *Leopoldus* Pius, Austriæ dominus, *Canutus* alter, rex Daniæ, et *Ida* Gothofredi Bullionis parens sanctissima. Addamus martyribus tres pueros a Judæis enecatos, nempe *Gullielmum* anno 1146 affixum cruci in Anglia, *Richardum* anno 1179 in Galliis eodem affectum supplicio, et *Robertum* anno 1181, item in Galliis a proprio patre suffocatum. Addamus ex fœmineo sexu Hombelinam S. Bernardi sororem, atque ex laicorum numero cremonensem civem *Homobonum*.

¹ Hi *Gullielmi* imperite a pluribus confunduntur. Quem augustinenses colunt IV idus februarias, decessisse historici ejusdem ordinis, aliique tradunt anno vulgaris æræ 1157. Locus dormitionis ejus in horrida senensis ditionis solitudine, olim *Stabulum Rhodis*, nunc *Sancti Gullielmi* appellatur eremus. Fama est sylvam etiam incoluisse non procul ab Ausure et a Fano Herculis, Etruriæ oppido. De S. *Norberto* episcopo magdeburgensi, seq. capite vi. S. *Galganus* civis senensis obiit anno 1187.

CAPUT VI.

HUIUS SÆCULI DOGMATA ET DISCIPLINA.

Nullam esse *in re* distinctionem inter Deum et deitatis substantiam, adeo perspicuum est ex ipsa divinitatis idea, ut non percipiam quomodo oppositum in mentem Giberti venire potuerit. Graduum discrimen in ipsa deitatis natura tribus communi personis, si affirmavit Abælardus, hujus dogma prædamnaverat in arianis, sibi que semper constans, recte iterum damnavit Ecclesia. Christus *Filium hominis* sese appellavit, natum ex muliere et factum *ex semine David*, tradit Apostolus; et qui proprie non esse dicendum hominem autumarunt, ab Ecclesiæ incunabulis Joannes appellavit antichristos, eosque merito XII sæculo execrabatur S. Bernardus. Contrahi ab omnibus qui carnali generatione procreantur ex Adam originale peccatum, hujusque reatum solvi sacramento baptismatis, ut quinto sæculo, ita duodecimo declaravit Ecclesia. Atque idem statuit de gratia, sine qua liberum arbitrium vitare nequit peccata. Dari ignorantiae peccata, quæ sibi non imputari orabat S. David, romanam Ecclesiam fidei servasse depositum, cunctaque ejus dogmata, ut singula verbo comprehendam, firmissima esse, apostolica atque divina, suadet etiam atque etiam damnatio hæreseon, quas tertio capite memoravimus.

Frequentes fuerunt hoc sæculo episcoporum recursus ad apostolicam Sedem; nam adversus investituras ad Paschalem II accessere Otho Bambergensis, Anselmus Cantuariensis et Ivo Carnotensis. Ab Innocentio II pallium petiit S. Malachias, archiepiscopus armachanus. Ad Eugenii III judicium delatus fuit error Gilberti Porretani. Lucio II Alphonsus rex Lusitanie regnum suum reddidit vectigale. Coloniensis et moguntini archiepiscoporum causa apud Eugenium III fuit actitata, et Alexandro III Parisios proficiscenti, pedes osculatus est rex Ludovicus; eidem Venetiis subiecit se imperator Fredericus, ad eundem confugit ob ecclesiasticam libertatem tuendam contra Henricum II, regem Angliæ, S. Thomas Cantuariensis. Habuit

itaque inter tanta discrimina et schismata romanus pontifex debitam a principibus et a præsulibus venerationem.

Canonizationes sanctorum ampliori quam antea solemnitate fuerunt peractæ, Conradi Constantiensis a Callisto II; Gothardi Saxonis, et Hugonis Gratianopolitani ab Innocentio II; Henrici imperatoris, Eduardi Anglorum regis, Thomæ episcopi et martyris, et Bernardi abbatis, necnon Theobaldi eremitæ vicetini, ab Alexandro III; Stephani Grandemontensis et Othonis Bambergensis a Clemente III; Petri episcopi Tarantasie, Ubaldi Eugubini, Joannis Gualberti abbatis, Ladislai regis aliorumque a Cælestino III; Homoboni Cremonensis et Cunegundis imperatricis ab Innocentio III. Canonizationem Caroli Magni factam a Paschali III pseudopontifice, nunquam approbavit romana Ecclesia, ut diximus sæculo IX, cap. v. Colitur enim tantummodo inter beatos.

Fuerunt nonnulli qui cœperunt aquam vino admiscere ante missæ initium ob controversiam hoc sæculo exortam, an aqua immediate in vinum, an in Christi sanguinem convertatur; in qua priorem sententiam propugnant thomistæ; in alteram propendere videtur Innocentius III de celebratione missarum. Quidam putant opinionem hanc postremam comprobari miraculo, quod ad annum 1192 referunt Baronius ac Pagius. Qui aquam in vinum verti negant et solam adstruunt liquidorum permixtionem, non admodum quæstionibus hujusmodi commoventur. De baptisate autem, quod agareni ad abigendum fetorem et dæmones expellendos conferri infantibus suis petebant a presbyteris orthodoxis, quidquid Græci in synodo C. P. statuerint, tenendum est, modo baptizantes evangelicis verbis illud contulerint, ratum fuisse, nec repetendum, quamvis recta non fuerit intentio parentum. Secus dicendum de baptismo Turcarum, administrato absque formula in Evangelio præscripta. Vide ad annum 1148 Venerabilem Baronium.

Incrementa habuit hoc XII sæculo monastica disciplina. Institutus enim fuit anno 1120 ordo Canonicorum præmonstratensium a S. Norberto¹; anno 1152 congregatio monachorum

¹ Obiit S. Norbertus anno 1134.

Montis Virginis in regno neapolitano a S. Gullielmo Vercellensi; anno 1155 congregatio Gullielmitarum; anno 1197 ordo SS. Trinitatis redemptionis captivorum a S. Joanne de Matha et a S. Felice de Valois, cujus instituti fratres in Gallia *Mathurini* appellantur¹. Plures enim instituti fuerunt equitum ordines, inter quos Jerosolymitani S. Joannis Eleemosynarii anno 1104, Templarii ann. 1118 aut sequenti, Calatravæ in Hispania anno 1158, Teutonici in Alemannia anno 1191, Sancti Spiritus Agathopolis seu Montis Pessuli anno 1198. Templariorum ordo in concilio viennensi anno 1311 sub Clemente V extinctus fuit. Jerosolymitani² S. Joannis, expugnatis anno 1187 a Saladino Jerosolymis, Marathon Syriæ, deinde Acam, olim Ptolomaidem Phœniciaë urbem migrarunt, hinc autem an. 1290 Amathum, seu Limissum, civitatem Cypri maritimam; insulam Rhodon anno 1310 occuparunt. Hinc discedentes anno 1523 Viterbii a Clemente VII fuerunt recepti. Melitensem, maris Africi insulam, ab imperatore Carolo V, anno 1530, acceperunt.

APPENDIX.

EXTERNARUM RERUM SYNOPSIS.

Vita functo anno 1108 Philippo I, Galliarum rege, successit patri *Ludovicus VI*, cognomento *Crassus*. Huic extincto anno 1137 suffectus est *Ludovicus VII*. Quo e vivis sublato anno 1180, regnavit usque ad annum 1223 *Philippus II* cognominatus Augustus.

Post obitum Alphonsi VI, Castellæ regnum ab anno 1109 administravit usque ad annum 1122 *Urraca* ejus filia; tum usque ad annum 1157 *Urracæ* filius *Alphonsus VII*. Tum *San-*

¹ *Theodorus Balsamon*, de quo supra capite iv, commemorat monachos *rasophoros*. Etenim inter Opera Theodori edita gr. lat. a Cotelerio, extat tom. III, *Epistola ad Theodosium abbatem de monachis rasophoris*. Ita dicti sunt, quoniam panno raso, non hirta aut villosa tunica induebantur.

² Confirmati fuerunt ab Honorio II anno 1124, et primus ordinis magister fuit Raymundus Podius. Florentinus dicitur a quibusdam historicis. Lucensem fuisse puto. Lucæ enim etiamnum viget Podiorum gens nobilissima.

tius III ad annum usque 1158, uno nempe anno dumtaxat. Postea *Alphonsus VIII* usque ad annum 1214. In regno autem Legionensi regnavit *Ferdinandus II* usque ad annum 1188, cui successit filius *Alphonsus IX*, qui sceptrum tenuit usque ad annum 1231. In Navarra post Petrum, filium Sanctii V¹, regnaverunt sæculo XII *Alphonsus*, *Garsias VI*, *Sanctius VII*, *Sanctius VIII*; atque in Aragonia, post Petrum I, filium Sanctii I, *Alphonsus I*, idem ac rex Navarrae, *Ramirus II*, *Petronilla*, *Alphonsus II* et *Petrus II*².

Gothofredus, primus rex Jerosolymorum, subacta Lycaonia, Cilicia, Cappadocia, Mesopotamia, atque ditone sua ad Arabiam usque protracta, decessit cum omnium mœrore anno 1100. Ei in regno successit *Balduinus* frater³, qui anno 1104 potitus est Ptolemaidis, auxilium ferentibus Genuensium triremibus. Anno autem 1109 et sequenti, idem *Balduinus* expugnavit Byblum, Tripolim, Berythum et Sidona. Fatis Balduinus cessit anno 1118, eique suffectus est *Balduinus II de Burgo*, illius affinis et comes Edessæ. Cæsus anno 1119 a Saracenis Rogeriis, prætor antiochenus. At rex *Balduinus* hanc cædem ultus est die proxima, hostes Antiochia expulit et principatum antiochenum conjunxit regno jerosolymitano. Veneti, insequenti anno 1120, Saracenorum classem superarunt. Verum Balduinus a sultano *Barac*, Solimani nepote, prælio superatus et captus, aretissimis constrictus est vinculis. Liberatus est anno proximo, quo 3,000 christianorum fuderunt exercitum Saracenorum 60,000. Opportune superveniens Veneta classis, Saracenos e portu Joppe, nunc Zafæ, anno 1123 fugavit; anno autem sequenti Tyrum, amplissimam olim et munitissimam urbem,

¹ Vide appendicem superioris sæculi XI.

² In Anglia an. 1135 obiit *Henricus I*. Anno 1154 *Stephanus*. Anno 1189 *Henricus II*. Anno 1199 *Richardus I*. Regnavit tum *Joannes* nuncupatus *Senzaterra*. Decessit in Polonia an. 1139 *Boleslaus II*. 1146 *Ladislaus II*. 1173 *Boleslaus III*. Anno 1192 *Micislaus*. *Casimirus* 1194.

³ *Balduinus I* dono misit Genuensibus pretiosam patinam, in qua fertur Dominus postremum Pascha celebrasse. A quodam Syro aut Græco magno pretio a Balduino redemptam aiunt. At deceptum regem fraude venditoris, post Joannem Baptistam Labat ord. Prædicat. *Moshemius* aliique tradunt.